

Szélhámosok

Feinschilbert Róbert, azaz "Róbert Bácsi"

*Harminc esztendő óta vagyok Magyarországon.
Ami a vagyonomból megmaradt még,
azt felajánlottam az öngyilkosok
és a szegénysorba jutott emberek megsegítésére.
Folytatom ezt a munkát mindaddig, amíg csak mozogni tudok.
A vagyonom ugyan már jórészen elfogyott,
de ma már segítenek engem azok az emberek,*

*akiket én mentettem meg, akiket visszaadtam az életnek.
A Vásárcsarnokban a kereskedők között akadnak ismerősök,
és mindenütt adnak segítséget.
úgy érzem az a legnagyobb boldogság,
ha enyhíthetek mások szenvedésein.
Az élet célja és értelme számomra a JÓTÉKONYSÁG.
Ha halálomkor lesz még némi vagyonom,
azt is az utolsó fillérig a szegényekre hagyom.
Az a kívánságom, ha meghalok,
a legegyszerűbb fakoporsóban temessenek,
és a gyászszertartáson megtakarított filléreket is
adják az éhező, elesett embereknek.
Még csak egyet: Nem röstellem, hogy zsidó voltam.
Elvégre a tizenkét apostol is zsidó volt.*

(Részlet Róbert bácsinak,
a MAGYARSÁG 1929. július 18-i számában megjelent önéletrajzából)

Bizonyára mindenki hallott már a Kálvin téri,
városligeti leves osztásokról,
az ócska, ütött-kopott kondérokrol,
az azokból kiszolgált, levesnek titulált lötytyről,
s e jótékonsági akció "apostoláról", Róbert bácsiról...
Igen, arról a köpcös, kecskeszakállú, enyhén karikalábú,
bajuszos kis Róbert bácsiról van szó,
aki 1925-1930 között úgy tűndökölt a magyar jótékonság egén,
mint előtte még soha senki, s akit a köznyelv Apostolnak nevezett el.

Miután a főváros 1925-ben beszüntette az ingyen konyhát,
egyszer csak megjelent a városházán egy köpcös, görbelábú,
keménykalapos, alacsony úr, s bemutatkozott:

- Feinschilbert Róbert török állampolgár vagyok,
aki Budapesten telepedtem le, s életem nagy célja,
hogy az emberiségnek jót tegyek.
Tudom, hogy önök már nem tudják fenntartani a népkonyhákat.
De éppen ezért jöttem. Adják át nekem a meglevő berendezéseket,
s én gondoskodom róla,
hogy Budapest szegénysége továbbra is megkapja
a maga meleg leves adagját.
Sőt, teljes vagyonom feláldozásával hajlandó vagyok
biztosítani tízezer ember számára a második fogást is.

F.R.,
aki beszél
németül, angolul, oroszul, franciául, spanyolul
és természetesen törökül, különben özvegy,
foglalkozása magánzó,
hat gimnáziumot végzett.
Ez utóbbi azonban egyáltalán nem zárja ki magas műveltségét,
nagy vagyonnal rendelkezik,
amelyet a közjó szolgálatába szeretne állítani.
Kérem a hírlapíró urakat
(szólt az újságírókhoz Sipőcz alpolgármester),
szíveskedjenek a közvélemény tudomására hozni, hogy
Feinschilbert úr átveszi a népkonyhákat,
természetesen engedélyt kap
bizonyos szeretetadományok gyűjtésére...

Az uralkodó körök
hallgatólagosan tudomásul vették
Róbert bácsi "leves akcióit",
legalább az államkincstár pénzéből
nem kellett ilyen célokra fordítaniuk.
Sőt,
olykor-olykor még a saját zsebükbe is belenyúltak az urak.
Hullottak is az ötven, száz pengősök a milliomos uraktól,
Herceg Esterházy,
száztízezer hold akkori tulajdonosa
például szintén belenyúlt a zsebébe,
és százötven pengőt küldött inasával Róbert bácsi főhadiszállására,
a Városligetbe.

Róbert bácsi ugyanis itt ütötte fel tanyáját,
egy nagyobb fabódében,
melyben egy ócska kecskelábú asztal és néhány rozoga szék állt.
E bódéra is csak azért volt szükség,
hogy legyen egy hely,
ahol a nap bizonyos órájában
megtalálhatják a pártfogók kegyes adományaikkal.
A pénz éjszakára persze már nem maradt itt,
szépen átvándorolt Róbert bácsi
Erzsébet körút 9-11. fsz. 2. szám alatti, négyszobás lakásába.
Az "apostol" ugyanis a New York palotában lakott,
ötlépésnyire a Hungária kávéháztól,
itt töltötte a legszívesebben szabad óráit,
művészek, írók és más hírességek árnyékában.

Kezdetben nem is volt semmi baj,

pompásan működtek Róbert bácsi konyhái,
hektoliter számra ontották a jó, sűrű, meleg levest, és a főzeléket.
Hogy hús nem jutott hozzá,
arról már igazán nem Róbert bácsi tehetett,
annál inkább az urak,
akik az ország ilyen nyomorúságos közállapotai közepette is
elsősorban és csak a saját választékos étlapjaikra gondoltak,
s mit sem törődtek a nép életével.

Róbert bácsi ügyesen kiválogatta magának
a hosszú sorokban várakozó fiatalabb férfiakat és nőket,
s azzal az ígérettel, hogy
biztosítja számukra a reggelit, ebédet és vacsorát,
a maga szolgálatába állította őket.
Eleinte mindössze huszonöt-harminc főből állt a kis csoport,
Amely reggelente a kopott bódé előtt gyülekezett,
s várta, hogy a kecskeszakállú öregúr kiadja a különböző címeket,

amelyeket aztán fel kellett keresni.
három hónap múlva már négyszáz ember járta a fővárost,
egyrészt a hagyományos gyűjtőívvel,
másrészt kosarakkal, kannákkal, hatalmas kondérokkal,
amelyekben az ételmaradékot hordták.
Róbert bácsi ugyanis rájött,
hogyan lehet rendszeresen biztosítani a népkonyhák nyersanyagát.
Az éttermekben, szórakozóhelyeken sok a maradék,
részben úgy, hogy a tányérban hagyja a vendég,
részben pedig az előre megfőzött ételekből marad vissza.
Ám maradt bőven nyersanyag is, harmadnapos káposzta,
fás karalábé, fonnyadt zöldség,
az éttermek ezt természetesen már nem főzték meg,
s nem tálták fel.

Ellenben Róbert bácsi még tudta hasznosítani.
Először is körbejárta Budapest valamennyi nagyobb éttermét,
és megállapodott a vendéglősökkel, étteremtulajdonosokkal,
hogy összegyűjtik számára a hulladékot, amit ő megfőz,
illetve ha éppen főtt ételről van szó, kiszolgál szegényeinek.
Így jutott el az akkori Honvédelmi Minisztériumba is,
kieszközölve annak engedélyét,
hogy Budapest három nagy laktanyájából
ő kapja meg az egyébként moslékba szánt ételmaradékot.
Rövidesen olyan mennyiségű
étel és nyersanyag gyűlt össze naponta,
hogy Feinschilbert úrnak

külön fuvarosokat kellett fogadnia az elszállításához.

A "népjóléti hálózat" tökéletesen működött,
jöttek-mentek a társzekerek, csörömpöltek a nagy kondérok,
s hozták az ennivalót Róbert bácsi konyháira.

Ki is figyelt volna arra, hogy az az étel,
amit az éhségtől elcsigázott szegény emberek elfogyasztanak,
két-háromezer tányérból lett összeöntve,
íze, színe, neme felismerhetetlen ?
Azt viszont senki sem tagadhatta, hogy meleg.
Mert alapelv volt Róbert bácsi konyháján,
hogy az ételt csak melegen szabad kiadni !
Isten őrizze, hogy valaki hideg, zsíros-faggyús étellel
elrontsa a gyomrát !
Mert ha történetesen tömeges gyomorrontást idéz elő
a hideg étel,
még a közegészségügyi ellenőrök is
megvizsgálhatják a népkonyhákat...
S akkor itt a baj.

Csak néhány beavatott tudta,
hogy a nagy adakozó
már két hatalmas, teremnek is beillő helyiséget bérelt
a Duna-parti közraktárakból,
s itt tartalékolta a káposztát, paprikát, zöldségfélét,
amelyek már akkor is fonnyadtak, olykor rohadtak voltak,
amikor a raktárba kerültek.

Ellenben az adománynak szánt fél sertések a hentestől,
a kofák által felajánlott zöldségfélék, gyümölcsök,
a fűszerek által küldött zsák lisztek
soha nem jutottak el a népkonyha kondérjáig.
Ellenben szépen átvándoroltak más vendéglősökhöz,
más fűszerekhez, más kofákhoz,
akik viszont kapva kaptak az alkalmon,
hogy a nagykereskedői vagy a piaci árnál
valamelyest olcsóbban juthatnak áruhoz.
Ment is ez egy jó esztendeig,
De mivel csak nem akart megszületni
az a nyavalyás aranykönyvi bejegyzés,
meg már sugdolóztak is,
hogy talán mégse a szegények fogyasztják el ezeket az ajándékokat,
a kereskedők lassanként beszüntették az adakozást.

Már ez sem izgatta különösebben.
Kiküldte embereit a vásárcsarnokba,

összesöpörtette velük az elhullajtott sóskaleveleket, spenótot, zöldségfélét, így is összejött hat-nyolc szekérre való egy-egy nap, aztán olyan leves lett belőle, amilyen éppen lett...

A közvélemény

persze sajnálta Róbert bácsit, ezért támogatta,
a kisemberek,
akiknek volt állásuk, munkájuk,
olykor még anyagi erejükön felül s adakoztak,
hiszen ha Feinschilbert Róbert
"feláldozhatta egész vagyonát a nyomor elleni harcban",
nem kötelességük-e nekik is támogatniuk ezt a küzdelmet,
nekik, akik maguk is bármelyik pillanatban az utcára,
s így a népkonyhára kerülhetnek ?
Feinschilbert úr pedig rohamosan gazdagodott a nyomorgók bőréen...

Már 1926 óta

rendszeresen, havonta juttatott pénzt
Londonban élő lányának,
mégpedig egyáltalán nem kis összeget,
havi 1500 fontot,
ami megfelelt több mint 4000 dollárnak,
15-16 ezer aranypengőnek.
Ilyen nagy összeget bank útján rendszeresen,
feltűnés nélkül nem lehetett kiküldeni az országból.
Az öregúr azonban túljárt a kormányhivatalok, rendőrök eszén.

Személyes megbízottja vitte Bécsbe a pénzt
minden hónap 25-én,
ott befizette az Osztrák Bank pénztárába,
s onnét utalták át Londonba.

Itthon azonban egyre többen és többen suttozták,
nem tisztességes ember ez a Feinschilbert Róbert.
Ám az öreg szélhámos nem hagyta,
hogyan kikezdzék dicsőségét,
újabb, nagyszabású, mindenkit lenyűgöző akcióba vágott,
megalakította
"Az Öngyilkosokat Az Életnek Megmentő Irodát."
Jól hangzik, nem ?
Az Iroda kezdetben öt, később tíz emberrel dolgozott,
valamennyi jó svádájú, színészi képességekkel megáldott,
szuggesztív erejű rábeszélő képességgel bíró fiatalember,
akiket Róbert bácsi jól megfizetett.

S az Iroda rövidesen nagy eredményeket ért el,
öngyilkosjelölt volt bőven ebben az időben.
Ha valaki felmászott a hídra, a Turul madárra,
vagy mérget vett be,
s az orvosok még életben tudták tartani,
a halálba indult öngyilkosjelölt rövidesen
"Az Életnek Megmentő Irodában" találta magát.
A rendőrök hozták ide.

De kérdezhetik,
mi volt a pláne ebben Az Életnek Megmentő Irodában.
Teljesen valószínűtlen volt,
hogyan a halálnak indult fizet majd azért,
mert "visszarángatták" az életbe.
Róbert bácsi nem is rájuk számított,
amikor ezt
az egyre lendületesebben fejlődő,
egyre több és több "nyersanyaggal" rendelkező
iparágat megindította,
hanem a rokonokra.
És a rokonok szép csendben, fizettek.
S az új üzlet virult,
s árnyékában újabb ragyogást kapott az ingyenleves-akció is.

Hogy képünk legyen arról,
mit szedett össze öt esztendő alatt a nyomorenyhítő akción,
és Az Életnek Megmentő Irodán Róbert bácsi,
közöljük 1930. január 1.-i vagyoni állapotát,
hét nagy bérházat 150-200 ezer aranykorona,
két családi házat mondhatott magáénak Budapesten,
s körülbelül 150 ezer aranykorona értékű betétje volt Bécsben,
az Osztrák Banknál.
Ha ehhez még hozzászámítjuk
azt a körülbelül egymillió pengőt is,
amit a lányának küldött Londonba,
láthatjuk, mekkora vagyont szerzett a szélhámos "apostol".

A rendőrség az első napokban nagyon óvatos volt,
mire behívatta Róbert bácsit,
hogyan közölje vele a feljelentés lényegét,
valamint, hogy
egyéb csalás büntetnének
alapos gyanúját kimerítő bűncselekmények is
tudomásukra jutottak,
már rendezett volt a kecskeszakállú "apostol" szénája.
A házkutatás

Róbert bácsi Erzsébet körút 9-11. szám alatti lakásán
pedig egyenesen kudarcot vallott,
nem találtak mást,
mint egy korábban pazar fényűzéssel berendezett négyszobás lakást,

gyakorlatilag teljesen kiürítve.
A falak még őrizték a leakasztott festmények nyomát,
s ebből könnyen következtethettek a detektívek,
Róbert bácsi minden ingó vagyonát,
a drága képeket, aranytárgyakat is eltüntette.

Végül is a magas hely leírata
megmentette Róbert bácsit a bírósági ítélettől,
1930. augusztus 3-án kiutasították Magyarország területéről.
A lapokban mindössze
egy néhány soron közlemény jelent meg a kiutasítás tényétől
és arról, hogy Róbert bácsi elhagyta az országot.
Később az újságokban felbukkant még néhányszor a neve,
ha egy újságíró Bécsben járt,
s véletlenül összefutott az ott letelepedett Róbert bácsival,
hazatérése után lapjában beszámolt e találkozásról.

"Egy ócska fillérem sem volt,
amikor Magyarország területére érkeztem.
Lányom is szegény zongoratanárnőként kezdte.
s nem a szegényektől loptam,
mert nekik mindig megadtam, ami kellett,
csak okosan gazdálkodtam azokkal a
morzsákkal, amiket a gazdagok juttattak."